

СЕКЦІЯ 4
ОСВІТЯНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ
ЯК СУБ'ЄКТ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
(2023–2025)

Реєстраційний номер: 0123U100477

Роки виконання: 2023–2025 рр.

Назва пріоритетного напрямку: Цифровізація освіти

Проблема дослідження: Створення і методика використання комп'ютерно орієнтованих педагогічних систем, технологій дистанційного і змішаного навчання, цифрових освітніх ресурсів і засобів навчання

Науковий керівник: Л. О. Пономаренко, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів

ОСВІТЯНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ
ЯК СУБ'ЄКТ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: НАЙІСТОТНІШІ РЕЗУЛЬТАТИ
ПЕРШОГО ЕТАПУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

*Л. О. Пономаренко, кандидат наук із соціальних комунікацій,
завідувач відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів*

Найістотніші наукові результати, досягнуті в процесі дослідження:

вперше розроблено Програму наукового дослідження «Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації», результатом якого буде система знань з формування освітнього середовища засобами інформаційно-бібліотечного забезпечення в умовах цифровізації; узагальнений опис результатів проектування освітнього середовища освітнянськими бібліотеками; сучасні науково-освітні інформаційні ресурси;

визначено джерельну, історіографічну базу для створення різних типів і видів бібліографічних ресурсів;

розглянуто наукову діяльність мережі освітнянських бібліотек через призму нормативного складника інформаційно-бібліографічного забезпечення освіти, педагогіки та психології; підкреслено перспективність та наукову значущість поняття «освітнянські бібліотеки»;

проаналізовано складники дослідницької інфраструктури. Визначено ресурсний потенціал освітнянських бібліотек в структурі дослідницької інфраструктури;

здійснено аналіз інформації щодо українсько-польської/польсько-української співпраці, спрямованої на розвиток освіти і педагогічної науки в Україні та Республіці Польща; для упорядкування бібліографічного показника виявлено достатній рівень джерельної бази для висвітлення українсько-польської співпраці освітнян;

частково систематизовано та класифіковано дібрані джерела відповідно до розроблених критеріїв бібліографічного показника «Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024»; доповнено рукопис показника матеріалами: українсько-польських і польсько-українських форумів, періодичного видання «Українська полоністика»; українсько-польського видання «Освітологія». Усього систематизовано близько 400 документів; визначено особливості упорядкування та способи бібліографічної характеристики нормативно-законодавчих документів в системі законодавчої влади Республіки Польща; здійснено їх джерелознавчий аналіз;

репрезентовано можливості використання бібліометричного аналізу для вивчення стану відображення проблеми професійної підготовки кваліфікованих робітників в Україні та Польщі, представленої на сторінках збірників українсько-польських / польсько-українських форумів в контексті соціальних очікувань громадян України в умовах агресії РФ і можливості їхньої успішної конкурентоспроможності на європейському ринку праці;

розглянуто діяльність бібліотек закладів вищої педагогічної освіти, учасниць мережі освітянських бібліотек МОН і НАПН України, в контексті створення, поширення та популяризації інформаційних ресурсів найбільш значущого соціального спрямування в умовах воєнного стану. З урахуванням типу закладу вищої педагогічної освіти розглянуто та схарактеризовано діяльність бібліотек зі створення інформаційних продуктів освітнього, культурно-просвітницького спрямування, особливістю яких є громадянська й національно спрямована тематика;

частково здійснено науково-бібліографічний аналіз та аналітико-синтетичне опрацювання публікацій щодо особливостей розвитку освітянських бібліотек МОН України та НАПН України як суб'єкта проєктування освітнього середовища в умовах цифровізації в період російсько-української війни, зокрема відібрано інформаційні ресурси з ютуб-каналів, презентацій щодо включення їх у показник «Бібліотека в епоху цифровізації освіти і науки»;

розроблено проєкти освітніх програм підвищення кваліфікації «Педагог-дослідник нового покоління», «Педагог-бібліотекар нового покоління» на компетентнісній основі зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»;

визначено основні принципи та критерії добору джерел, упорядкування частини бібліографічної інформації щодо досягнень і перспектив розвитку Нової української школи в умовах воєнного стану та відновлення України; здійснено вивчення інформаційних матеріалів на традиційних і електронних носіях та відбір релевантної бібліографічної інформації щодо різноманітних аспектів і процесів розбудови Нової української школи упродовж 2017–2023 рр. з таких джерел: наукова періодика України онлайн; довідники діяльності освітянських бібліотек; Електронна бібліотека НАПН України; Google Academy; Інтернет;

частково здійснено інформаційно-аналітичну пошукову роботу з упорядкування опублікованих праць за 2020–2023 рр. В. І. Лугового та О. М. Топузова, публікацій про їхній життєвий шлях та науково-педагогічну діяльність, дисертаційних досліджень, підготовлених під науковим

керівництвом учених; проведено науковий аналіз зазначених публікацій за змістовою, хронологічною, типологічною та видовою ознаками.

уточнено інформацію про ключові поняття досліджуваної теми (освітнє середовище; цифровізація бібліотек, цифрові проекти, професійний розвиток бібліотечних фахівців, цифрові компетентності; інформаційний освітньо-науковий простір; ресурси біографічної інформації; відкрита наука; партнерство, українсько-польські / польсько-українські форуми);

набули подальшого розвитку прикладні аспекти функціонування та використання фактографічної бази даних «Знаменні та пам'ятні дати у сфері освіти». Виявлено та висвітлено здобутки та визначні події вітчизняної та зарубіжної педагогічної та психологічної науки й освіти шляхом наповнення фактографічною та бібліографічною інформацією бази даних на 2024 р. Під час упорядкування бази даних враховано інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні. У період війни, яку російська федерація розв'язала і веде проти України, переосмислено і внесено до бази даних дні народження діячів педагогічної науки, сфери освіти та дати подій, спрямовані на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді, формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей. Внесено понад 200 визначних дат і подій 2024 року. Встановлено, що подальший розвиток цієї фактографічної бази даних може допомогти зберегти та поширити цінну інформацію про історію освіти та сприяти її використанню у різних галузях освіти, педагогіки та психології.

За результатами 2023 року **опубліковано 59 наукових праць** (довідкова продукція – 1; статей – 10, у т. ч.: у наукових фахових виданнях України – 6, у зарубіжних виданнях, які індексуються у наукометричних базах даних Scopus і WoS – 4; тези та матеріали конференцій (інших науково-практичних заходів) – 43; у т. ч. у зарубіжних виданнях – 2; ЗМІ – 4; електронних ресурсів – 1). Щомісячно реалізовувався онлайн-проект «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти»¹.

За результатами НД (згідно з технічним завданням): оприлюднено та впроваджено рукопис 1 довідкового видання («*Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2023*» <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737262>).

Упровадження проміжних результатів НД здійснювалося під час виступів на **39 всеукраїнських і міжнародних науково-практичних заходах**, зокрема міжнародних: форумах (4), конференціях (11); всеукраїнських: конференціях (13), семінарах (2), круглих столах (1), педагогічних читаннях (1), звітній науково-практичній конференції ДНПБ (1) та інших заходах (1). Було проведено 2 заходи, включені до Плану роботи НАПН України.

¹ https://www.facebook.com/hashtag/календар_у_галузі_освіти